

מעלת טבילת עזרא

(בו יבואר מעלת טבילת עזרא, והטבילה בעש"ק, ובכל יום, והוא ליקוט נפלא מתוך הספרים פסקי תשובות, מעין גנים, ועוד)

א.הן אמת כי הכרעת הטור והשו"ע להקל, ובודאי רוח הקודש נוססה בהם כי כמה יושבי כפרים היה שלא בנמצא תחת ידם מקוה לטבילה וגם לא היה מצוי מקוואות נקיים וחמים ובמקומות צינה היה חשש חולי וסכנה, והמון העם לא יכלו לעמוד בתקנה זו, ואילו היו אוסרים מדינא תורה ותפילה, הוי נפיק מיניה חורבה גדולה, ויתרופפו עמודי התורה והתפילה אצל רבים מאחינו בית ישראל, וחשש לביטול פריה ורביה. אך החסידים ואנשי מעשה שבכל הדורות היו מקפידים על טבילה זו מאד. וכלשון הרמב"ם (באגרותיו אגרת ק"מ) שהעיד על עצמו שמימיו לא ביטל טבילה זו! ויש לידע, כי לדעת הרבה קדמונים - שלא ביטלו טבילת עזרא אלא לתורה, אבל לתפילה אסור עד שיטבול [והיא דעת: רב האי גאון, (מובא ברי"ף ורא"ש פ"ג דברכות), ורבנו חננאל (מובא בתוס' חולין קכב: ד"ה לגבל), ספר הישר לרבינו תם (חלק בחידושים סימן שצ"א), בעל העיטור (סוף הלכות מילה), ספר האשכול (סימן ג'), ספר המנהיג (בלי יוה"כ ס' עב), ועוד הרבה ראשונים].

ובדורות האחרונים אשר אכשור דרא והמקוואות מצויות בכל מקום עם מים חמים וקפדי אנקיותא טפי, יתכן שחובה ממש לטבול[נש"ת דברי יציב (חאו"ח ח"א ס' נ"ה) ע"פ בעל העיטור וכל בו ושלטי גיבורים - שבטלוהו לטבילת עזרא משום מקומות צינה שלא היו יכולים לעמוד בה, משא"כ במקומות שאין צינה נהגו תמיד לטבול הגר"ח קניבסקי שליט"א אורחות יושר עמ' מא' (ועיי"ש שבא"י נהגו להקפיד על טבילה זו) שו"ת שבט הלוי (ח"ה או"ח ס' ט"ו)]. וכל מי שיש בו ריח תורה מקפיד על טבילה זו [הגר"מ שטרנבוך בתשובות והנהגות (ח"ד ס' פ"ט)]. וגם בשבת יזהר בה [קובץ תשובות להגר"ש אלישיב (ח"א ס' ל"ט)]. וכפי שידוע גם מרן הח"ח והקה"י זצ"ל נהגו בכך גם בשבת. [רק שיזהרו מג' דברים א. מקוה חמה ב. סחיטת שיער ג. לצאת לרה"ר שזקנו ופאותיו נוטפים מים (אבל רטובים לית לן בה. פס"ת). ועיין באחרונים ובאורח"י שם]. ובשו"ת מן השמים שאל: אם יש להקל בטבילת עזרא לתפילה? והשיבו לו: "ועבדתם את ה' אלוקיכם הוי אומר זו תפילה, ואפשר טמא מקריב קורבן?! וא"ת מאי שנא משאר טומאות? אינו דומה טמא מאונס לטמא מדעת, אינו דומה טומאה הבאה ממקום אחר לטומאה היוצאת מגופו, ועזרא כשתיקן ברוה"ק ראה ותיקן וכו'. ודבר זה גורם אורך הגלות, כי אם היתה תפילת ישראל כתיקונה כבר נתקבלה תפילתם זה ימים רבים" עכ"ל. וגדולי ישראל לאורך כל הדורות נזהרו בטבילה זו עד למאד וכמובא (בספר "מעשה רב") על רבינו הגר"א זי"ע, והגרעק"א וכן מובאים עדויות רבות על גדולי ישראל בלי שום יוצא מן הכלל.

ומעלת טבילה זו אין לשער כי רבו ועצמו מעלותיה וסגולותיה במאד מאד, וכבר הבטיחו חז"ל (ברכות כ"ב): שכל המחמיר בה מאריכין לו ימיו ושנותיו. ובירושלמי (פג' דברכות סוף הל' ד') הוסיפו: דמאריכין ימיו בטובה! ובמאירי (ברכות שם) והחינוך (מצוה קע"ה) כתבו בזה"ל: "דהיא קדושה גדולה!". ובספר מגיד מישרים להב"י (פ' בהר) אמר לו המלאך בזה הלשון: "אל תבטל טבילת בעל קרי כי אין אתה יודע מתן שכרה!" וכתב רבינו האריז"ל (עהד"ט): "הרגיל להיות טובל מטומאת הקרי ושאר טומאות. יפתח לבו בתורה וגם בעבודת קונו, ונטהר מכל מחשבות רעות!" ובראשית חכמה (שעה"ק): "הנה הטהרה ע"י הטבילה, הוא סיוע גדול שידבק האדם נפשו לאלוקיו ובעבודתו". עוד שם: הוא סגולה גדולה לבנים צדיקים וחסידים, והיעב"ץ (מגדל עוז): "אשרי מי שרגיל בטהרה זו, ויועיל גם לטומאת העבירות, ויבוא לידי טהרת הלב". ובפלא יועץ (ערך טהרה): "טהרה מביאה את האדם לכל דבר שבקדושה, ומאחר שטהרת הגוף גורם לטהרת הנפש, ראוי להזהר בטהרת הגוף, וכדאי לו לאדם לטרוח אלף אלפים טרחות ולהוציא כמה הוצאות על כך, והעובד את ה' בטהרה הנה שכרו טובה ומכופלת" עכת"ד. ובדגל מחנה

אפרים: "שהוא סגולה להמתקת הדינים!" וברביה"ק מברסלב: "שסגולתה להושיע מכל הצרות, ומטהר מכל הטומאות, ומכל החטאים, וממשיך דעת וחסד עליון, פרנסה בקלות, רפואה, חיים ואריכות ימים". ובהגה"ק משינאווא: "שהוא סגולה לרפואת הנפש ולרפואת הגוף". ובטה"ק בשם הקדמונים: "שהיא סגולה לחריפות המח ולזריזות". ובכפ החיים (סופר): "זזה מנהג יפה שאין למעלה ממנו!" ובקריינא דאגרתא (ח"א נ"א): "וטבילת עזרה יהיה כחובה!" ובשו"ת שבט הלוי (ח"ה או"ח ט"ו) כתב: "ובדוק ומנוסה כי טבילה זו מחזקת הזיכרון ותלמודו מתקיים בידו, וסימנך יראת ה' טהורה עומדת לעד". ע"כ.

ולצד אלו שאין הולכים למקווה בעת הצורך, שמענו מפי ממלל רבונותא דיבורים חריפים מאד, ודי אם נזכיר דברי. "החזקה מלובלין" ז"ע שאמר בזה הלשון: "...ואם ת"ח אינו נזהר בטומאה היוצאת מגופו, הרי נבלה טובה הימנו, כי חמורה טומאה היוצאת מגופו מטומאת נבילה בכמה דברים!" ובמאור ושמש (פ' אמור): "בלתי אפשרי לידע מהי יראה, כי אם שהיה נזהר בטבילת עזרא! והכת הש"צ ימח שמם, נעשו אפיקורסים בגלל שלמדו קבלה וסתרי תורה בטומאת הגוף!" ובזוהר חי (קאמרנה, ח"א דרי"א ע"ב): "אפילו בזמן הזה אסור לאדם להתפלל ולומר דברי תורה עד שיטבול, כי כבר קבלוהו לחובה, ומי שאינו טובל נחשב כבהמה שאין בה דעת והרגשת חיות אלוקות". עכ"ל.

וביותר צריכין לדקדק בזה העוסקים במילי דשמיא, כגון: חזנים, שוחטים, סופרים, ומחנכים, וכדו', כי עליהם תלוי הקולר טפי בחובת טהרת גברא (כדאיאתא בכמה ס"י). ומכאן פליאה גדולה על אנשים יראי שמים שנזהרים בקלה כבחמורה, ומדוע לא יחושו לכל דברי רבותינו הראשונים והאחרונים בזה!? וראה, כי אין לך דבר שמדביק את האדם בבורא יתברך כהקדושה, ואין לך דבר שמרחיק את האדם מהבוי"ת- כהיפך מזה! ישמע חכם ויוסף לקח, ודי בזה לכל מבקש אמת.

ב. עוד נניף יד בס"ד אודות הטבילה בערב שבת קודש אשר הוא מנהג המוזכר בקדמונים, ומקור המנהג הוא כפי שמבואר בספר החשמונאים (ב, יב, לח): "אז אסף יהודה (המכבי) את הצבא אל עיר עדולם וכאשר הגיע היום השבעי נטהרו כמנהג, ויעשו שם את יום השבת". ע"כ. ובזוהר הקדוש (שמות קלו'): רב המנונא סבא כד הוה סליק מנהרא מעלי שבתא. [ומסתבר שטרם לילך לנהר כדי לטבול ולא לשם רחצה]. (והא דמצינו בר"י ב"ר אלעאי שרחץ פניו ידיו ורגליו בער"ש וכו', ומשמע דרק רחץ? זה אינו, שכבר השיב הגה"ק מקאמרנה ע"ז, דהתם מיירי לפני טבילתו, וטעם הדבר היות ורצה לכוין כוונות הרחיצה ע"פ הסוד, וזה לא היה יכול לכוין בריבוי ההמון שהיו בבית המרחץ ובצירוף דנפיש זוהמא, ולטבול במקוה בע"ש ודאי טבל. ע"כ.) ובסידור היעב"ץ: כי מי שזהיר בטבילה זו קדוש יאמר לו, וכבר הובא בספר "הקנה" (למחבר קדום שהיה אחר רבנן סבוראי), "דהטובל בערב שבת הקב"ה מקבל תפילתו וקושר אהבתו בו". והמהרח"ו (בשעה"כ) הביא דברי הזוה"ק הנז', והעיד על רבו מרן האר"י ז"ל, שאחר קריאת הפרשה שמו"ת, היה טובל הטבילה של ערב שבת הנזכר בספר הזוהר, והיה אומר מורי ז"ל: "כי תוספת שבת ניכר ומתגלה במצח האדם תיכף אחר הטבילה". ובספר יסוד ושורש העבודה (שער העליון פ"א): "מצוה גדולה לטבול בערב שבת, כי הטבילה בערב שבת קודש מועילה לקבל נשמה יתרה בשבת, ובלי טהרת המקוה בודאי לא יסיגנה".

ובחסד לאלפים ובשם המקובלים: "כי לא יוכל האדם לזכות לתוספת נפש רוח ונשמה הבאות בשבת אם לא יטבול במקוה טהרה אחר חצות, ומי פתי יאבד טובה הרבה מחמת עצלות שלא לטבול, הלא לפי גודל הטובה ראוי ונכון לשבור גזיזא דברדא (גושי קרח) ולטבול!".

ובספר אמרי פנחס (להגה"ק רבי פנחס מקוריץ): "שיש להחמיר בטבילה בערב שבת קודש כמעט במסירות נפש". [ומסופר, שבזקנותו לא היה יכול לילך ברגליו והיו נושאים אותו על כסא בכדי לטבול]. ובספר שולחן הטהור להגה"ק מקאמרנה ז"ל כתב: "מצוה וחיוב מדברי מרן האר"י ז"ל ומדברי הזוה"ק. לטבול בנהר או במקוה בכל ערב שבת, ומי שעובר על דבריו בלי אונס, מותר לקוראו עברין, כי כל דבריו של האר"י ז"ל הוא מה ששמע לא מפי מלאך ולא מפי שרף, אלא מפי הקב"ה בעצמו". עכ"ל. ועי' במרן הבן איש חי (ש"ב, לך, ט"ז) מש"כ באורך בזה, וע"ש עוד לגבי טבילת ש"ק ביום ונעם לך.

ובספר "אורחות רבינו" מובא על מרן הקהילות יעקב זצ"ל, שהיה נוהג לטבול בכל ערב שבת גם כשהיה הדבר קשה עליו ביותר, ולא ויתר על טבילה זו, באומרו: "שמימיו לא ביטלה!" (ובער"ש עקב תשל"ח היה לרבינו כאב חזק בשפולי הגב, ואעפ"כ טבל בער"ש במקוה שבדירתו, אף כי היה קר, והחימום היה מקולקל, ולא נתן לאף א' לסייעו בלבישה ובטבילה, ובמאמץ גדול טבל, ואמר אחרי שיצא מהמקוה, שהמקוה הקר הטב לו מאד).

ג. ואחר הודיע אותנו אלוקים כל זאת, נביא בס"ד עוד מעניין חשיבות הטבילה בכל יום קודם התפילה, אפי' שלא במקום חיוב והנה איתא (ברזיאל מלאך) דאדם הראשון ובנו שת ונח הצדיק ואחריהם האבות הק'כום היו טובים בטהרה בכל יום! והנה. כתב החתם סופר (שער טה"י ס"ד) וז"ל: "נהגו שלומי ואמוני ישראל לטבול בכל יום קודם התפילה אף שהם טהורים מכל טומאה וכו', משום חשש טומאת הגוף, שמא נטמא בלילה, דאע"ג דאיהו לא ידע מטומאת קרי דלמא טומאה יצאה מגופו בלי ידיעתו". ובתפארת שלמה (ליקוטים, תזריע): "דידוע מפי הקדושים, דאם בא ח"ו לידי קישוי אבר, אף שלא ראה ולא הרגיש אפי' הכי כבר נעקר הזרע מהמוח, ואם לא יצא עכשיו יצא היום או מחר עם מי רגלים, ואף שמצד הלכה אינו טמא אבל פגם בנפש מיהא הוי, ומי יאמר זיכיתי לבי, ועל כן ראוי לטבול כל יום". עכ"ל. ומרן הבן איש חי (ש"ב, לך, ט"ז, וניציבים ש"א, ה"ג) הורה לטבול בגין זה. ע"ש. [אגב, על האור החיים הקדוש, מובא שבכל פעם אחר שנפנה לקטנים היה טובל במקוה ומחליף כל בגדיו (ולכן נקרא בפי כל בתואר "הקדוש")]

ומרן החיד"א העיד (שה"ג אות תלמוד): שיהודי פרס נהגו בטבילה בכל יום קודם תפילתם! ע"ש. ועל הגרעק"א העיד החתם סופר, שהיה הולך למקוה למרות שהיה חלוש מטבעו, ולא ציערו גשם ושלג, גם בימות החורף שהמים היו קפואים, לא מנע עצמו מזה, ותמיד הקפיד לילך טרם האיר השחר בעוד כולם ישנים על מיטתם, ולא הרגישו בו כי הולך לבית הטבילה במים הקרים. והחתם סופר (מנהגי החת"ס) טבל עצמו כל יום במקוה. והאדר"ת מספר על עצמו (בצוואתו): "עשרות שנים נהגתי לטבול תמיד בצינעה, בטרם עלות השחר, כך בשבת, כך במועדים, וכך בימות החול. ואיש לא ידע מזה". וכן מרן הבן איש חי נהג טבול בכל יום (כמובא בספר תהלות יוסף). ועוד רבים ושלמים.

ומו"ר הגרב"צ אבא שאול זצ"ל (ס' האיר פני המזרח) היה משבח מאד את עניין טהרת הגוף, ואמר כי לא רק מי שצריך טבילה מקבל טהרה, אלא כל מי שטובל מוסיף טהרה על טהרתו. [והביא ראיה מכהן גדול ביה"כ שטובל חמש טבילות (יומא ל.). דאע"פ שהוא טהור צריך לטבול שוב קודם החלפת הבגדים]. ורבינו האר"י ז"ל כתב (שער רוח"ק דף ד): "בעניין השגת האדם, אין לך דבר שמועיל כמו הטהרה

והטבילה, שצריך שיהיה אדם טהור בכל עת! והבעל שם טוב הק' גילה לתלמידיו: "שעיקר כל המדרגות וההארות שזכה להסיג היה ע"י שהיה רגיל בטבילות!" ובשו"ת משנה הלכות (ח"ג ס' רכ"ה) כתב, שהטבילה בכל יום אינו סתירה כלל למש"א חז"ל דעזרא תיקן טבילה כדי שלא יהיו מצויים וכו' כתרנגולים, דאדרבא הטבילה מטהרת ומזככת את מוחו שלא יבא לידי זה. (ועי"ש בשם מלא הרועים הסבר על פי הפשט). והרי"מ מזלאטשוב זי"ע אמר: "ששמע מפי קודשו דמרן הבעש"ט בזה"ל: "פעלתי אצל השם יתברך, שאדם הטובל עצמו במקוה בבוקר קודם התפילה, יהיה נחשב לפני הקב"ה כתענית יום אחד!" עוד אמר הבעש"ט: "ע"י טבילה במקוה בדבקות, יכולים להשיג מדרגות גדולות הרבה יותר מסיגופים צומות וגילגולי שלג". עכ"ל. ומוהרנ"ת מברסלב (בהוספה לליקו"ה) אמר: "דמי שיהיה חזק בטבילות במקוה בכל יום תמיד בודאי יתקן הכל יהיה איך שיהיה!". והרה"ק מקרלין אמר: "לטבול במקוה אינה מצוה, אבל מה שמקוה מביא את האדם לטוב א"א להשיג בגדולה שבמצוות!

ודע! שכבר כתב הכף החיים (נט"י אות ס"ה) בשם רבינו האריז"ל (שעה"ג הקדמה כב) וז"ל: "וכל אשר נשמתו זכה ביותר, תאוות נפשו לעשות חומרות וחסידות ביותר, וכל אשר אין נשמתו מתוקנת כ"כ תאוות נפשו לילך אחר קולות, וסימנך "בתר עניא אזלא עניותא", ובזה יוכל האדם לבחון את עצמו". עכ"ל.

הראת לדעת. כי הטהרה במקוה- מהדברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בהם, כי היא עניין רם ונישא, שיש בכוחה להמשיך קדושה גדולה ונוראה על האדם באם הולך ומתנהג בדעת (ל"ט טה"ק) ובימינו נתחברו בנושא זה ספרים שלמים, קחהו משם, ומי האיש אשר לא ילבב בשומעו כדברים האלה לעשותם, ותן לחכם וגו', ואשריו של מי שיציית לדבריהם הק' אז יקויים בו כל הבטחותיהם הנפלאות זי"ע, וטוב לו בזה ובבא לנצח. ויה"ר שבגין זה נזכה למה שכתב הראשית חכמה (בשעה"ק): להעמיד תולדות גדולי קודש, כאלה שיעשו נחת רוח לפניו יתברך, ויעבדוהו בלבב שלם, אמן.

[גב. יש לזכור כי לפעמים זה קדושת העיניים, ששומר עצמו בבית המרחץ, הוא יותר תיקון מעצם הטבילה מקוה (טה"ק)].

בספר נהר יוצא מעדן, מביא בשם הרבי מאוסטרובצה שסיפר: שמחשף אחד שאל את הבעל שם טוב זי"ע: מה זאת שאני רואה אנשים יוצאים מבתיהם בבוקר ורודפים אחריהם הרבה מזיקים, ובחזרה לביתם איני רואה כלום? ענה ואמר הבעל שם טוב זי"ע:

"זאת היא פעולת המקוה!! "

"המקדש עצמו מעט מלמטה- מקדשים אותו הרבה מלמעלה!"